

Vyhodnocení statistik dosavadního využití elektronických informačních zdrojů konsorcií NTK

NTK (do 30. 6. 2009 Státní technická knihovna, STK) je již od roku 2000 řešitelským pracovištěm projektů (LI200028 a LI01018, 1N04124, VZ09003) na konsorciální zpřístupnění plošných, multioborových EIZ pro výzkum v oblasti STM. Díky svému důrazu na smluvně pevně podchycené poskytování standardizovaných statistických výkazů (ICOLC, nyní preferovaný COUNTER) o využití jednotlivých zdrojů jejich jednotlivými členy i celým konsorciem, má nyní k dispozici údaje s dlouhou retrospektivou. Veškeré plné údaje (podrobné statistické tabulky) jsou zpřístupněné na <http://www.techlib.cz/cs/o-nas/odborne-aktivity-ntk/elektronicke-zdroje-konsorcia-ntk/>, zde je uvedeno jejich vyhodnocení.

1. Elsevier Science, služba ScienceDirect

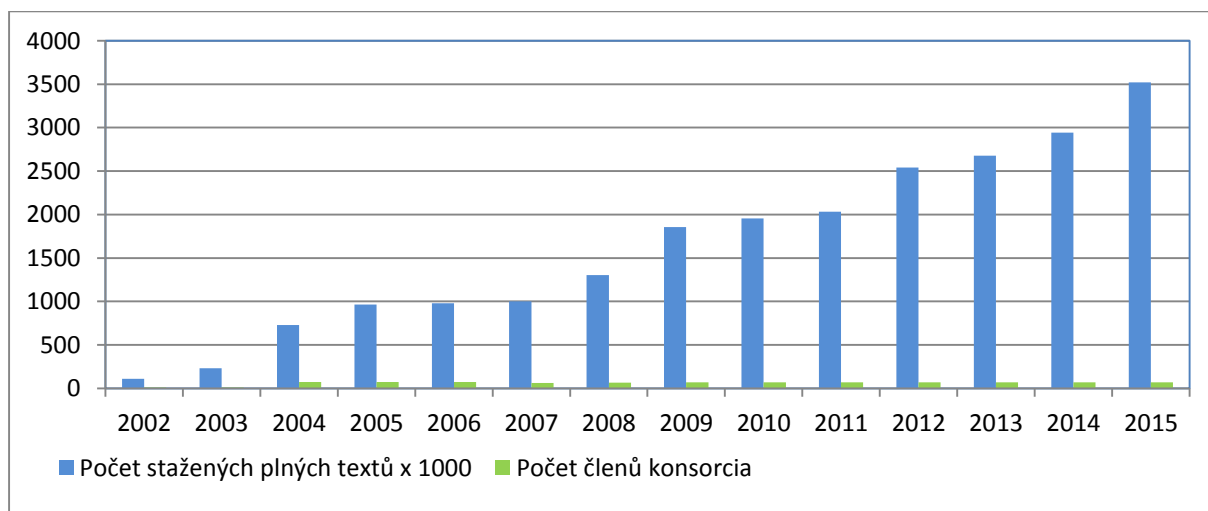
Počet stažených článků:

Rok	Počet stažených plných textů
2002	110 689
2003	231 116
2004	727 810
2005	962 525
2006	977 101
2007	1 001 543
2008	1 302 128
2009	1 856 423
2010	1 956 611
2011	2 031 141
2012	2 541 982
2013	2 675 787
2014	2 943 441
2015	3 520 270

Aktuální počet členů konsorcia: 70

Aktuální počet titulů: 2 428

Graf: počet stažených článků a členů konsorcia:

Komentář:

V roce 2000 a 2001 probíhalo nastavování přístupů pro členy tehdy nového konsorcia a nastavování statistického serveru poskytovatele. Údaje z tohoto období jsou neprůkazné, s množstvím statistických chyb, proto jsou zde zaznamenány až statisticky konsolidované údaje od roku 2002. V roce 2004 došlo k mohutnému rozšíření členské základny konsorcia. Statistické údaje od té doby stoupají, v letech 2005 – 2007 se nárůst využití pohyboval okolo 2%. V roce 2007 byl poprvé překročen jeden milion stažených plných textů článků, mezi rokem 2007 a 2008 pak narostlo využití meziročně o 30%. Za příčinu tohoto zvýšení využití považujeme paradoxně zvýšení informovanosti o tomto zdroji resp. hrozbě ukončení jeho zpřístupnění od 1. 1. 2009 (pokračování projektu v navazujícím programu). Nárůst mezi rokem 2009 a 2010 činil 5,4 %, mezi rokem 2010 a 2011 3,8 %, mezi rokem 2011 a 2012 25 % (částečná obměna členských institucí). Mezi lety 2012 a 2013 opět došlo k nárůstu 5,2 %, který pokračoval (10 %) i v roce 2014, kdy byla nově prodloužena licenční smlouva na období let 2014 – 2017, a zároveň došlo k částečné obměně a nárůstu počtu členských institucí (70 členů). Mezi lety 2014 a 2015 jsme zaznamenali opět nárůst využití, a to o 19,5 %.

Statistický server pracuje se standardním formátem COUNTER a provoz po celou dobu existence konsorcia (s výjimkou období 2000 – 2001) je plynulý, bez větších či neohlášených výpadků.

2. Springer Verlag, služba SpringerLink

V rámci služby SpringerLink v kolekci SprigerLink Journals jsou zpřístupněny i tituly nakladatelství Kluwer Academic Publisher, které bylo sloučeno s nakladatelstvím Springer Verlag v roce 2005. Konsorcium Kluwer, resp. přístup do titulů tohoto nakladatelství prostřednictvím služby KluwerOnline zajišťovala NTK v rámci řešení projektu 1N04124 v letech 2004 – 2008.

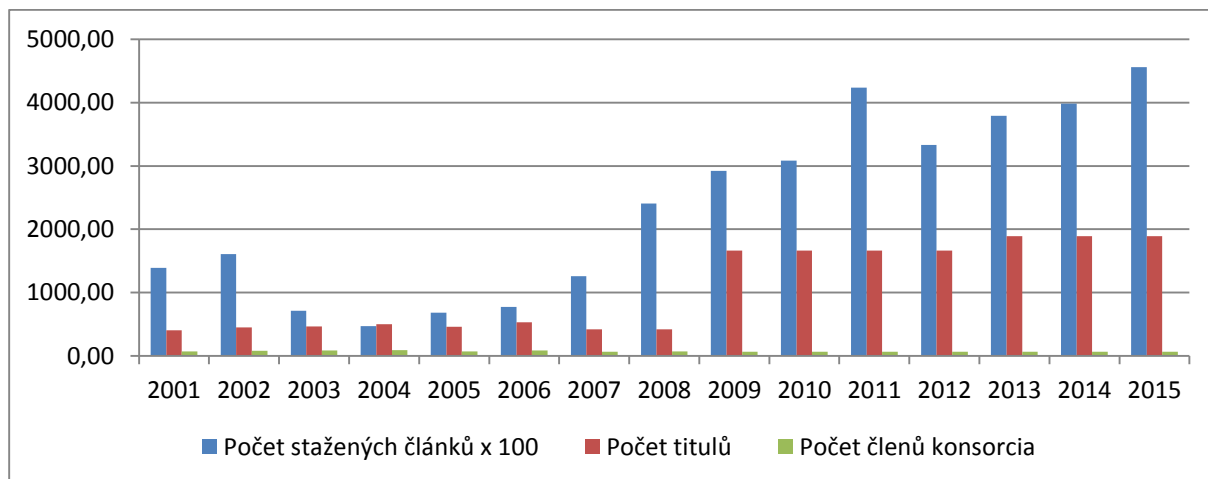
Aktuální počet členů konsorcia: 65

Aktuální počet titulů: 1 892

Počet stažených článků:

Rok	Počet stažených článků
2001	138 850
2002	160 964
2003	71 240
2004	46 998
2005	68 277
2006	77 563
2007	126 065
2008	240 878
2009	292 031
2010	308 476
2011	423 759
2012	333 348
2013	379 350
2014	398 159
2015	455 972

Graf: počet stažených článků, členů konsorcia, počet titulů:

Komentář:

V období let 2000 až 2004 probíhal přístup do plných textů nakladatelství Springer podle podmínek národního přístupu, s národní fixní cenou. Počet účastníků konsorcia se postupně vyšplhal až na 91 institucí, v roce 2005 již byl konsorcionální model postaven na institucionálních předplatných jednotlivých členů a počet členů výrazně poklesl. S tím přišel i pokles ve využívání, ale v posledních letech je opět vidět, zpočátku markantní, nárůst využití.

Statistický server poskytuje statistiky ve formátu COUNTER. Byl zprovozněn v roce 2005, do té doby byly statistické údaje zasílány čtvrtletně do NTK a řešitelský tým projektu pak zajišťoval jejich další distribuci členům konsorcia. Dalším problémem bylo sloučení nakladatelství Springer a Kluwer, jejich portálového řešení i statistických výkazů v roce 2008, což způsobilo deformaci ve statistickém sledování; z tohoto pohledu je nutné hodnotit meziroční nárůst o 50 % mezi roky 2007 a 2008. V roce 2010 bylo staženo 308 476 plných textů článků, což znamená nárůst oproti roku 2009 o 5,6 %, meziroční nárůst v roce 2011 činí 37 %. Podle údajů ročního využití došlo mezi roky 2011 a 2012 k poklesu o 90 tisíc stažených plných textů. Dle vyjádření z vydavatelství je jisté, že údaje byly na konci roku 2012 zdeformovány přechodem na novou platformu, v rámci této změny byla změněna i metodika¹. Provoz statistického serveru byl i v roce 2013 doposud nezkonsolidovaný a údaje, které poskytoval, byly často nepřesné. V roce 2013 již opět došlo k nárůstu počtu stažených plných textů o 13 % oproti roku 2012. V roce 2014 se potvrdil trend nárůstu využití, které oproti roku 2013 stoupl o 4,9 %, tento trend se v roce 2015 potvrdil, když využití oproti roku 2014 stoupl o 14,5 %.

¹ We have received a feedback from our statistics team, and indeed it seems that some usage is missing due to the migration of the consortium members to our new SpringerLink platform. The usage statistics which you have received only contain the usage for the old platform. This would also explain the fact that especially the usage for November is very low. We have talked to our colleagues and they will have to combine the usage caused via the old and new platform to get the correct statistics overview. Unfortunately, the usage statistics for the new platform will not be available before February 2013. As soon as we receive the correct statistics, we will of course provide them to you.

3. Springer Verlag, Computer Science Library

V roce 2006 byl dojednán řešitelským týmem NTK přístup do Computer Science Library (CSL) nakladatelství Springer Verlag pro všechny členy tehdejšího konsorcia Springer a Kluwer za podmínek již dojednané licenční smlouvy. Úhrada konsorcionálních poplatků až do roku 2010 byla realizována z finančních úspor vzniklých v rámci řešení projektu 1N04124 se souhlasem zadavatele. CSL zahrnuje tituly z oboru Computer Science vydané v letech 2005 – 2010 včetně prestižních řad Lecture Notes in Computer Science a Lecture Notes in Mathematics.

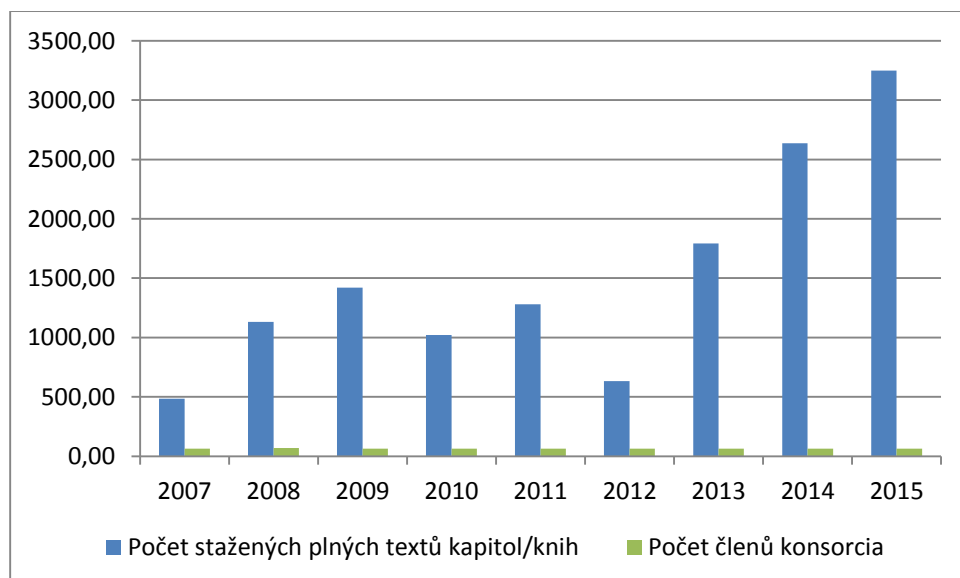
Aktuální počet členů konsorcia: 63

Aktuální počet titulů: 8 148

CSL a využití:

Rok	Počet stažených plných textů kapitol/knih
2007	48 414
2008	113 282
2009	142 132
2010	102 182
2011	128 017
2012	63 284 ²
2013	179 354
2014	263 590
2015	324 771

Graf: Počet stažených plných textů a členů konsorcia

Statistické ukazatele využití publikací zařazených do CSL potvrzují správnost volby zpřístupnění tohoto zdroje. Po obvyklém roce náběhu, kdy proběhly rozsáhlé informační i školicí aktivity (informační kampaň, série

² Odhad na základě údajů za období leden – listopad 2012.

workshopů apod.), vyskočilo množství stažených článků o 233 %. Nárůst mezi roky 2008 a 2009 činí 25,4 %, v roce 2010 naopak využití kleslo o 28 %, ale více než sto tisíc stažených plných textů znamená stále nadstandardní využití tohoto zdroje a koreluje s údajem využití z roku 2008. V roce 2011 využití opět mírně stoupl, a to o 25 %. Vzhledem k problematickým údajům za rok 2012 – viz problémy statistického serveru popsané výše – byl pro srovnání využití použit údaj z roku 2011, přičemž nárůst využití v roce 2013 činí 40 %. Mezi roky 2013 a 2014 využití opět stoupl, tentokrát o plných 68 %. V roce 2015 využití opět stoupl, a to o více než 23 % oproti roku 2014.

4. John Wiley & Sons, služba Wiley Online Library (Interscience)

V rámci služby Wiley Online Library v kolekci Interscience Journals byly v polovině roku 2008 zpřístupněny i tituly nakladatelství Blackwell, které bylo sloučeno s nakladatelstvím John Wiley & Sons v roce 2006. Konsorcium Blackwell, resp. přístup do titulů tohoto nakladatelství bylo do té doby zajišťováno mimo podporu programu VaV. V roce 2010 přešla služba Interscience do nové platformy Wiley Online Library.

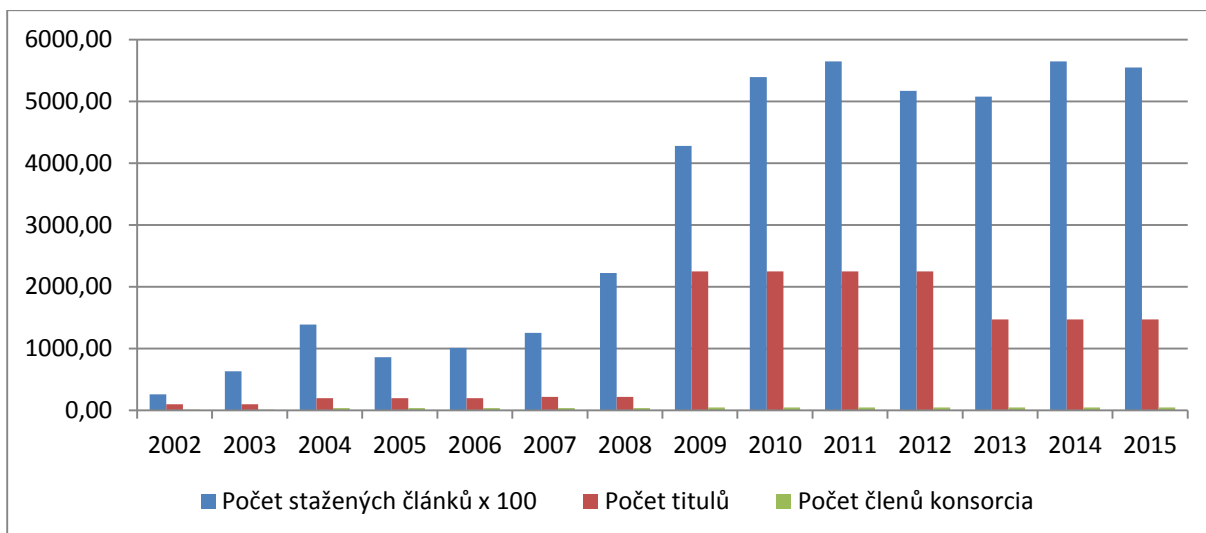
Aktuální počet členů konsorcia: 45

Aktuální počet titulů: 1 473

Počet stažených článků:

Rok	Počet stažených plných textů
2002	25 532
2003	62 910
2004	138 888
2005	85 894
2006	101 097
2007	125 122
2008	222 140
2009	428 249
2010	539 607
2011	564 751
2012	517 044
2013	507 862
2014	564 671
2015	555 177

Graf: počet stažených článků, členů konsorcia, počet titulů:

Komentář:

Licenční smlouva na přístup k plným textům titulů nakladatelství Wiley byla dojednána na období 2002 – 2003, v roce 2004 byla v platnosti smlouva jednoletá a následující období pokrývala smlouva na léta 2005 – 2008. Od roku 2005 využití zpřístupněných titulů stoupá, velký skok ve využití byl zaznamenán v roce 2008, kdy byly členům konsorcia Wiley zpřístupněny i tituly nakladatelství Blackwell a trend nárůstu využití pokračoval i v roce 2009, kdy vzrostl oproti roku 2008 o 92 %. V roce 2010 činil meziroční nárůst využití 26 % (oproti roku 2009), v roce 2011 vzrostlo využití o 4,6 %. V roce 2012 došlo k mírnému poklesu ve využívání, a to o 8,5 % oproti roku 2011. Trend mírného poklesu byl zachován i mezi lety 2012 a 2013, tentokrát 1,7 %, v roce 2014 opět nastal mírný vzestup ve využití, a to o 11 %. Ve srovnání let 2014 a 2015 využití opět mírně pokleslo o 1,7 %. Využití zdroje je tedy víceméně stabilní, v posledních letech bez dramatických výkyvů.

Statistický server, který poskytoval po celou dobu informace členům konsorcia a celokonsorcionální statistiky ve formátu COUNTER, byl zprovozněn již v roce 2002. Služba funguje bez problémů, veškeré výpadky byly tvořeny plánovanými a předem ohlášenými nočními technologickými přestávkami.

5. Elsevier Science, Scopus

Od roku 2005 probíhala jednání na zpřístupnění citační databáze Scopus, realizaci konsorciálního zpřístupnění významně podpořilo rozhodnutí Rady pro výzkum a vývoj používat tento zdroj pro hodnocení výsledků výzkumu a vývoje (20. 6. 2008, 234. zasedání RVV).

Konsorciem bylo ustanoveno k 1. 1. 2009 (zpřístupnění databáze vybraným institucím v ČR od roku 2006) a Scopus byl zpřístupněn 28 institucím (veřejným vysokým školám, výzkumným organizacím a odborným knihovnám, přičemž Akademie věd ČR je zde počítána jako 1 instituce).

Za období roku 2015 bylo konsorciem uskutečněno:

- 836 888 běhů vyhledávání (searches run), v roce 2014 to bylo 857 690,
- 390 353 (187 649 v roce 2011, 243 201 v roce 2012, 258 954 v roce 2013, 321 639 v roce 2014) sessions ze 83 732 (46 981 v roce 2011, 58 158 v roce 2012, 64 922 v roce 2013, 78 401 v roce 2014) aktivních IP adres
- 161 659 (88 946 v roce 2011, 113 305 v roce 2012, 122 572 v roce 2013, 148 357 v roce 2014) aktivními uživateli.

Využití je celkem stabilní, což je dáno zejména způsobem využití DB jako zdroje citačních údajů.

2016, Žižková